

WOORDENBOEK VAN DE VLAAMSE DIALECTEN

UNIVERSITEIT GENT
Vakgroep Nederlandse Taalkunde
Blandijnberg 2
9000 Gent

Vragenlijst 115
DECEMBER 1999

PLANTEN 5 : BOMEN EN STRUIKEN

Dialect van :(stad, dorp, gehucht, wijk),
.....(gemeente).(prov.)

GESPROKEN DOOR :

Naam :
Geboorteplaats :
Geboortjaar :
Waar opgegroeid :
(vroeger) beroep :
In welke gemeente werd beroep uitgeoefend :
Dialect van moeder :
Dialect van vader :
Dialect van echtgeno(o)t(e) :
Ik ben naar school geweest tot jaar
Datum van invullen van vragenlijst :
Adres en telefoonnummer :
.....
.....

OPGETEKEND DOOR :

Naam :
Geboorteplaats :
Geboortjaar :
Dialect :
(vroeger) beroep :
Ik ben naar school geweest tot jaar.
Hoogste diploma :
Adres en telefoonnummer :
.....
.....

Beste medewerker/ster,

Deze vragenlijst moet dienen voor een dialectwoordenboek. Wilt u er dus zorg voor dragen dat u steeds woorden geeft die in uw dialect gebruikelijk waren of zijn. Tracht de dialectuitspraak zo goed mogelijk weer te geven. Maak u echter geen zorgen als dat soms moeilijk blijkt te zijn. Elke aanduiding, hoe onvolmaakt ook, is welkom.

Vul ook de eerste bladzijde (met naam, geboorteplaats enz.) zo nauwkeurig mogelijk in. Mogen we u vragen de vragenlijst in te vullen voor slechts één plaats en niet voor een hele streek? Na 'dialect van : ...' hoort de naam te staan van één bepaalde plaats van voor de gemeentefusies, niet de naam van een streek.

1. Hoe noemt u de struik met groene, geveerde bladeren en geurige witte bloemen in losse schermen? De bladeren bestaan uit vijf tot zeven blaadjes en ruiken onaangenaam. De takken zijn erg bros, er werden vroeger vaak fluitjes van gemaakt. Van de zwarte bessen, die in grote trossen hangen, wordt heerlijke siroop gemaakt. Sommigen maken er ook jam, wijn of thee van. De plant komt overal algemeen voor, maar vooral op stikstofrijke bodems groeit ze goed. (zie afb. 1)	1. (vlier)
2. Hoe noemt u de gedoornde struik of kleine boom met kleine gelobde blaadjes en witte, geurige bloemen? In het najaar hangt de struik vol kleine rode vruchtjes. De struik werd in Vlaanderen eeuwenlang als haag aangeplant. De laatste tientallen jaren werden deze hagen echter massaal verwijderd omdat men denkt dat deze plant het perevuur veroorzaakt. (zie afb. 2)	2. (meidoorn)
3. Hoe noemt u de gedoornde struik of kleine boom, waarvan de witte bloemen bloeien vòòr de bladeren aan de boom komen? De kleine, ovale blaadjes staan verspreid over de takken en zijn aan de onderzijde behaard. In het najaar komen de ronde, berijpte, blauwzwarte vruchten aan de boom. Er zit een grote kern in en het vlees is erg wrang. De vruchten worden wel vaak gebruikt om jenever te maken. Een haag van deze struiken is door de gemene, lange doorns bijna ondoordringbaar. (zie afb. 3)	3. (sleedoorn)
4. Hoe noemt u de groenblijvende struik die vroeger vaak als tuinhaag werd aangeplant? De struik heeft kleine, tegenoverstaande blaadjes met gladde rand, witte trosvormige bloemen en zwarte besjes. Hij schiet onderaan heel gemakkelijk uit. Tegenwoordig wordt hij veel minder aangeplant. (zie afb. 4)	4. (liguster)
5. Hoe noemt u de struik van heide en zandige gronden, met kleine groene blaadjes en prachtige, felgele bloemen? De plant bloeit erg vroeg. In de zomer zijn de peulen zwart en rijp, en kan je ze horen openspringen bij warm weer. (zie afb. 5)	5. (brem)
6. Hoe noemt u de struik die goed lijkt op de voorgaande, maar gemene doorns heeft? Bij deze struik zijn de blaadjes vergroeid tot stekels. Hij is wel veel zeldzamer dan de vorige plant, en bloeit ook veel vroeger. (zie afb. 6)	6. (gaspeldoorn)
7. Hoe noemt u de lage plant met gedoornde stengels en 3- of 5-tallige blaadjes? De bloemen zijn wit tot lichtroze, de	7. (braam)

vruchten zijn zwarte bessen die uit verschillende kleinere bolletjes bestaan. Van de vruchten wordt vaak confituur gemaakt. (zie afb. 7)	
8. Hebt u een naam voor een plant die zeer goed lijkt op de vorige, maar waarvan de vruchten kleiner zijn, met minder bolletjes, en die blauwig berijpt zijn?	8. (dauwbraam)
9. Hoe noemt u de plant die verwant is aan de twee voorgaande, maar dunnere stekels heeft en rode vruchten heeft i.p.v. zwarte? De blaadjes van deze plant zijn aan de onderkant grijs.	9. (framboos)
10. Hoe noemt u de grote struik met tegenoverstaande, gelobde, frisgroene bladeren en grote, platte, witte bloemschermen? De bloemschermen hebben aan de buitenkant grote bloemen, en in het midden kleinere bloemen. De rode besjes staan in grote trossen en blijven na het vallen van de bladeren aan de boom hangen. (zie afb. 10)	10. (gelderse roos)
11. Hoe noemt u de kleine boom met geveerde bladeren en witte bloemtrossen? De bladeren en bessen kleuren rood in de herfst. De bessen zijn populair bij vogels, en bevatten veel vitamine C. (zie afb. 11)	11. (lijsterbes)
12. Hoe noemt u de grote struik of kleine boom met zachte, ovale bladeren, lichtjes getand, en lekkere bruine nootjes? In de winter is de boom goed te herkennen aan de talrijke lange gele katjes, die er hangen lang voor de nieuwe bladeren zich ontplooien. (zie afb. 12)	12. (hazelaar)
13. Kent u een woord als <i>borbelle</i> , <i>verbelle</i> , <i>baarnoot</i> of <i>spaanse noot</i> voor een soort boom zoals hierboven beschreven? Indien ja, kan u het woord opschrijven zoals u het uitsprekt, en misschien verduidelijken voor welk soort boom u het gebruikt?	13.
14. Hoe noemt u de boom of haagstruik met ovale bladeren, duidelijk evenwijdig generfd, die tegenwoordig zeer veel als haag wordt aangeplant? Er bestaan groene en rode varianten van. (zie afb. 14)	14. (haagbeuk)
15. Hoe noemt u de grote, statige boom met zeer gladde, grijze bast? De boom heeft ovale, getande bladeren, evenwijdig generfd, en kleine driekantige nootjes die in een	15. (beuk)

klein, stekelig bolstertje zitten. Sommige jaren zijn er opvallend meer nootjes dan andere jaren. Deze boom is veel in bossen te vinden, en wordt om zijn mooie vorm ook erg veel aangeplant in lanen en parken. Hij groeit traag en kan erg oud worden. (zie afb. 15) <i>Wil u goed letten op de uitspraak van de benaming in uw dialect, en die zo getrouw mogelijk weergeven?</i>	
16. Hebt u een andere benaming, of een andere uitspraak, voor het hout van deze boom?	16.
17. Hoe noemt u het kleine driekantige nootje van deze boom?	17.
18. Hoe noemt u de bekende boom met gelobde bladeren, zware takken en gegroefde schors? Het is een van de meest voorkomende bomen in de Vlaamse bossen, maar hij wordt ook vaak in lanen en parken aangeplant. De vruchten zitten in een napje. Ze zijn niet eetbaar, al werden ze vroeger soms wel aan de varkens gegeven. De boom groeit traag maar kan erg oud worden. Het hout is waardevol en wordt vaak gebruikt voor meubelen. (zie afb. 18)	18. (eik)
19. Welk woord (of welke uitspraak) gebruikt u voor het hout van deze boom?	19.
20. Hoe noemt u de vrucht van deze boom? Ze is ovaal, zit in een napje en is niet eetbaar voor mensen. (zie afb. 20)	20. (eikel)
21. Hoe noemt u de veel voorkomende boom met meestal lange, smalle blaadjes en gegroefde schors? Deze boom komt algemeen voor langs sloten en op vochtige plaatsen. Hij heeft dikke gele katjes die vol stuifmeel hangen. De takken zijn zeer soepel en werden vroeger vaak gebruikt bij het mandenvlechten. Er bestaan wel een tiental verschillende soorten. (zie afb. 21)	21. (wilg)
22. Hoe noemt u de zachte wollige bloeiaartjes die in het vroege voorjaar op de wilgetakken te vinden zijn? (zie afb. 22)	22.
23. Hebt u nog benamingen voor bepaalde soorten wilgen? Zo ja, welke benaming voor welke wilgen?	23.
24. Hoe noemt u een geknotte boom in het algemeen? (zie afb. 24)	24.
25. Hoe noemt u de veel voorkomende grote boom met ruwe schors en driehoekige bladeren op lange stelen? Bij de	25. (zwarte populier)

inheemse variant komen op de zwarte schors erg veel grote knoesten voor. (zie afb. 25)	
26. Hoe noemt u de boom verwant aan de voorgaande, die niet inheems is maar wel erg populair is en veel aangeplant wordt vanwege zijn groeikracht? Ook deze boom heeft driehoekige bladeren op lange stelen. Je kan deze boom erg vaak op lange rijen in velden of langs kanalen zien, waarbij ze vaak allemaal in dezelfde richting scheef staan.	26. (canadapopulier)
27. Hoe noemt u de boom die familie is van de voorgaande, maar waarvan de bladeren een donkergroene bovenkant en een witbehaarde onderkant hebben? Bij het minste zuchtje wind zie je de bladeren als het ware blinken in de zon. (zie afb. 27)	27. (witte abeel)
28. Hoe noemt u de grote boom met typische, drie- of vijflobbige bladeren? De vruchtjes hebben een lange brede vleugel en hangen per twee aan elkaar vast, zodat ze een soort 'vliegertje' vormen. Kinderen speelden vroeger graag met die vruchtjes. Hoe noemt u de boom zelf? (zie afb. 28)	28. (esdoorn)
29. Hoe noemt u het gevleugelde vruchtje van deze boom? (zie afb. 29)	29.
30. Hoe noemt u de boom van vochtige plaatsen, met eironde bladeren die erg lang groen blijven? De mannelijke katjes zijn erg lang, de vrouwelijke katjes zijn ronde, houtige, zwarte propjes die de hele winter aan de boom blijven hangen en de boom zo heel herkenbaar maken in een winters landschap. (zie afb. 30)	30. (els)
31. Hoe noemt u het vrouwelijke katje van deze boom, zo 'n zwart propje dat de hele winter blijft hangen? (zie afb. 31)	31.
32. Hoe noemt u de grote, statige boom met lange smalle getande bladeren en ruwe schors? De vruchten van de boom hebben een leerachtige bruine pel met een soort staartje bovenaan, en zitten meestal per drie in een grote bolster met veel fijne stekels. De vruchten zijn gepeld of gepoft eetbaar en zelfs heel lekker. De boom is te vinden in bossen, maar wordt ook aangeplant in parken. (zie afb. 32)	32. (tamme kastanje)
33. Hoe noemt u de smakelijke, eetbare vrucht van deze boom? (zie afb. 33)	33.
34. Hoe noemt u de boom met grote, handvormig samengestelde bladeren en witte of rode bloemen in lange, dichte, rechtstaande pluimen? De vruchten van deze boom lijken goed op de vruchten van de voorgaande boom, maar	34. (paardekastanje)

ze zijn niet eetbaar, ze zijn ronder en hebben geen 'staartje'. Ze zitten in een ronde bolster met enkele harde stekels. Deze boom vind je bijna nooit in bossen, maar wordt om zijn bloei en statig figuur veel aangeplant in parken en lanen. (zie afb. 34)	
35. Hoe noemt u de oneetbare vrucht van deze boom? (zie afb. 35)	35.
36. Hoe noemt u de grote, breed uitgroeiende boom met grote geveerde bladeren met een speciale geur? Deze boom heeft dikke twijgen en brengt heerlijke grote noten voort, die heel populair zijn. De noten bestaan uit een ovale houten dop met een grillig gevormd vruchtvlees erin. Ze zitten tijdens het rijpen in een gladde groene bolster. (zie afb. 36)	36. (walnoot)
37. Hoe noemt u de noot van deze boom? (zie afb. 37)	37.
38. Hoe noemt u de boom met grote, geveerde, tegenoverstaande bladeren? Deze boom komt iets minder voor in Vlaanderen, maar is toch bekend. Zijn sterke en buigzame hout is namelijk zeer gegeerd voor stelen van allerlei werktuigen en gereedschappen. (zie afb. 38)	38. (es)
39. Hoe noemt u de zeer goed herkenbare boom met zijn witte stam, waarvan de papierachtige velletjes zo af te trekken zijn? De boom groeit erg snel en heeft dunne, soepele takken en driehoekige blaadjes. Als de katjes rijp zijn, worden de lichte zaadjes erg gemakkelijk door de wind verspreid. Deze boom is overal te vinden, verspreidt zichzelf gemakkelijk en wordt vanwege zijn lichte gebladerte en snelle groei ook veel aangeplant in tuinen. (zie afb. 39)	39. (berk)
40. Hoe noemt u de kleine, fijne boom die vooral in bossen en struwelen te vinden is, met eironde, niet getande blaadjes? De bloemen van deze boom zijn erg klein en onopvallend, maar trekken enorm veel insecten aan door hun hoge nectargehalte. De boom heeft in de winter puntige knoppen. Men zegt dat een aftreksel van de bladeren vochtafdrijvend is. (zie afb. 40)	40. (spork)
41. Hoe noemt u de boom met eivormige bladeren met ongelijke bladvoet? Deze boom is nu bijna verdwenen door een plaag, maar was vroeger erg populair. Het hout is erg sterk, splijt niet en is goed bestand tegen vocht. Het werd vroeger gebruikt in de meubelindustrie en bij de bouw van boten. (zie afb. 41)	41. (iep)
42. Hoe noemt u de grote, slanke boom met verspreid staande, driehoekige bladeren, die vaak in lanen en parken	42. (linde)

wordt aangeplant? Soms wordt hij voor een speciale gelegenheid aangeplant. De bloemen van deze boom zijn groen en onopvallend, maar trekken erg veel bijen aan en ruiken heerlijk. Er wordt vaak rustgevende thee van gemaakt. De vruchtjes van deze boom zijn kleine ronde bolletjes, die in kleine groepjes aan een schutblad hangen. (zie afb. 42)	
43. Hoe noemt u de naaldboom met enkelvoudige naalden, zo'n twee cm lang, en lange dunne kegels met dunne schubben? (zie afb. 43)	43. (spar)
44. Hoe noemt u zo'n vruchtkegel? (zie afb. 44)	44.
45. Hoe noemt u de naaldboom met lange donkere naalden, die in groepjes van twee of vijf samen staan? De vruchtkegels zijn ronder en houtiger dan van de voorgaande boom. (zie afb. 45)	45. (den)
46. Hoe noemt u de vruchtkegel van deze boom? (zie afb. 46)	46.

Indien u nog dialectbenamingen hebt voor andere bomen of struiken, wil u die dan hieronder meedelen, met de officiële naam van de boom of struik, of een beschrijving ervan?

Indien u een schoenmaker bent of kent, en als u of de persoon die u kent wil meewerken aan onze enquête naar de dialectbenamingen voor de schoenmaker, kan u dan hieronder het adres noteren waar we de betreffende lijst naartoe kunnen sturen?